

Poznámky ke strukturování
odborného textu
(části textu, grafy, schémata)

Předmět Psaní odborných textů

Pojmy - formy vědeckého sdílení

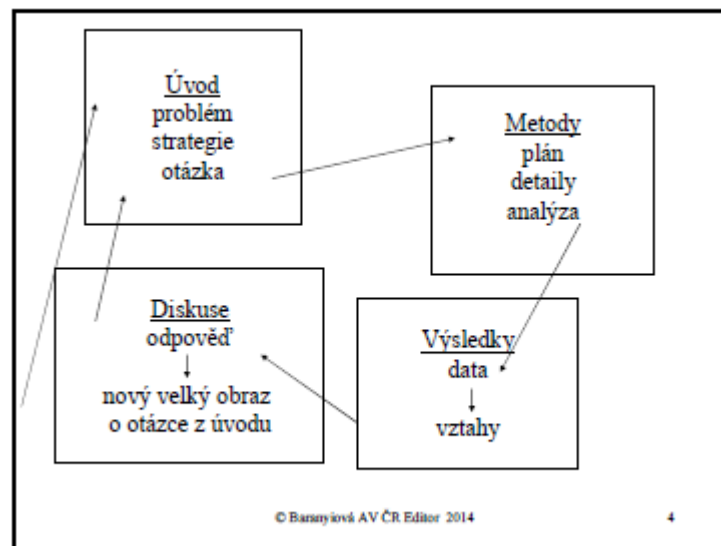
- Primární vědecké publikace (peer review)
  - První sdělení vědecké obci o výsledcích vědecké práce
- Přehledové, souborné články (reviews)
- Kapitoly v knihách, monografie, disertace
- Odborné články (ne vždy posuzované) pro širší odbornou veřejnost
  - Nejedná se o první sdělení

Jak budovat strukturu - čtyři klíčové otázky

- Jaký problém budu studovat? (1. úvod)
- Jak to budu dělat? (2. metody a materiál)
- Co jsem zjistil/a? (3. výsledky)
- Co to znamená? (4. diskuse)

- **Východiska:**

- Co je o problému známo?
- Co známo NENÍ?
- Jakou základní otázku si kladu?
- Co je NOVOU stránkou mého zkoumání?
- Jak zní odpověď na mou otázku?
- Jak můj odborný text doplní chybějící informace o problematice?

Cíl práce a hypotéza

- Cíl:
  - Na základě studia literatury identifikovat mezery v poznatcích
- Hypotéza
  - Každý vědecký text hledá odpověď na otázku
  - Čím je otázka jasnější, tím je přesvědčivější projekt i text samotný
- Společenské vědy – někdy problém s formulací pracovních hypotéz
  - Za platnou hypotézu není možné pokládat obecně známou skutečnost
  - Např. fakt, že hypotézu zmiňují 3 jiní autoři, a prohlášení, že souhlasné stanovisko tří autorů je potvrzením hypotézy

Název odborného textu

Dialekty na Moravě

všechny?

na celé?

Vybrané dialekty na střední Moravě

které?

kde přesně?

Abstrakt

- Stručné (150-300 slov) shrnutí celého článku/odborného textu:
(problém, metody, výsledky, závěr)
- **Abstrakt NEHODNOTÍ, ale pouze INFORMUJE**
- Slouží čtenáři k rozhodnutí, zda číst celý text, někdy je to jediná část článku, která je čtena ☹️
- **Tvoří se až po dokončení hlavního textu**
(lépe potom reflektuje obsah textu)
- Každá věta musí být informativní a jednoznačná
  - Vyloučíme všechna zbytečná a nepřesná slova (sadař a pilka)
- Bez zkratk, akronymů, citací, tabulek, obrázků, odrážek

Typy abstraktů

- **Strukturovaný (informativní)**

- Co bylo cílem práce? (1-2 věty)
- Co jsme dělali? (popis objektu, metod, sběr dat, analýza, nástroje)
- Co jsme zjistili? (nejvýznamnější čísla + statistická významnost a text)
- Co to znamená pro vědu? (so what???)

NE: citace, grafy, tabulky, nic, co není ve výsledcích

- **Indikativní (deskriptivní)**

- Naznačuje obsah textu (eseje, článku...)
- Napovídá čtenáři, aniž uvádí detail metod nebo výsledků
- Použití u přehledových článků, popisů konferencí
- Obvykle v minulém čase

- **Abstrakt v žádosti o grant**

- Často první a jediná část čtená hodnotiteli
- Respektuje požadovaný rozsah, srozumitelný laikovi
- Proč je projekt významný, jak se vztahuje ke známému kontextu, co plánujeme studovat, jakými metodami, jaké jsou očekávány výsledky, jaký bude jejich význam

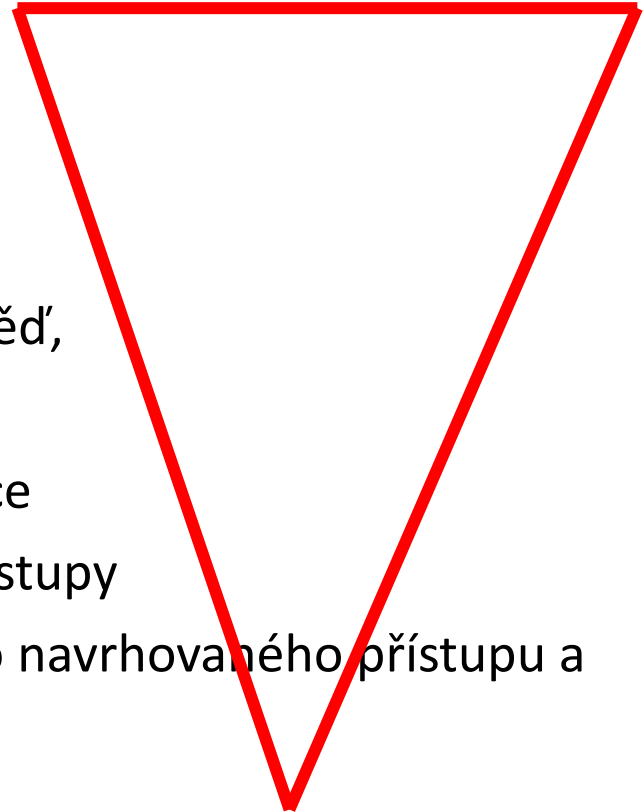
Část Úvod odborného textu

- Musí vzbudit zájem čtenářů
- Použijte termíny srozumitelné hypotetickému čtenáři
- Vyvažujte obecnost a detailnost
- Odlište známá fakta od toho, co chcete dělat (důležité např. v žádostech o grant)
- Snažte se přesvědčit čtenáře, že Váš text není pouhým opakováním známého, ale skutečným příspěvkem do diskuse
- Pouto mezi autorem a čtenářem 😊

Část Metody, materiál

- Jasně specifikujte cíle práce:
  - 1) řešenou úlohu (problém)
  - 2) její kontext, využití, důležitost
  - 3) motivaci pro celou práci
- Jaké jsou otázky, na které hledáte odpověď, a hypotézy, které se snažíte ověřit?
- Uveďte odkazy na ostatní relevantní práce
- Srovnejte metody s již publikovanými přístupy
- Závěrem stručný popis nového, vlastního navrhovaného přístupu a provedených experimentů

Tabulky

- Prezентují čísla
- Přesnější ilustrační prostředek
- Vhodné více řádků než sloupců
- V číselné tabulce se vyvarujte příliš velkých hodnot
- Číselné hodnoty stejného řádu pod sebou
- NEzarovnávat na střed
- NE tabulka o 1-2 řádcích

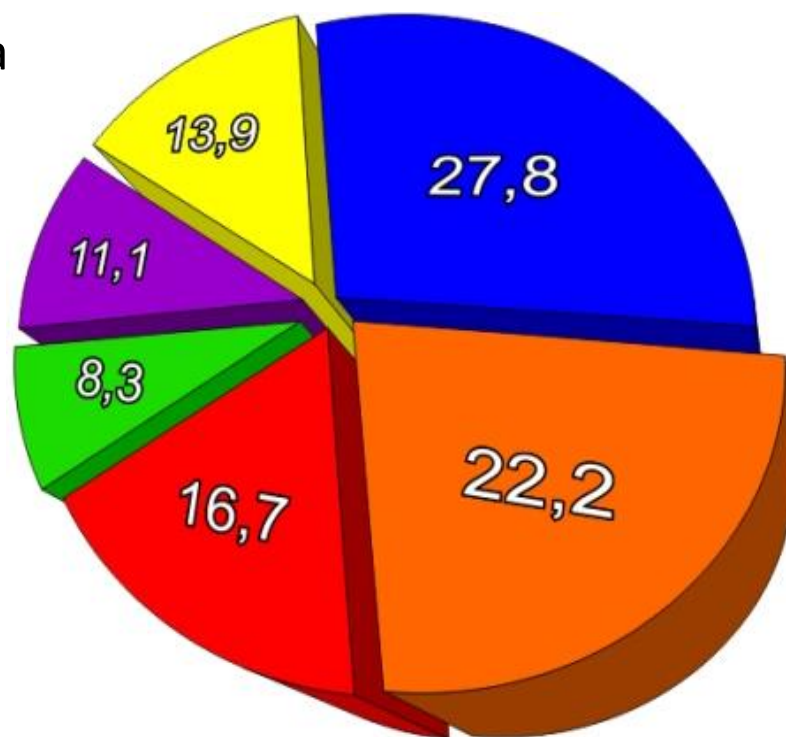
Obrázky (grafy)

- Prezентují vztahy a tendence (vývoj ukazatele))
- Grafy, schémata, fotografie, obrázky, náčrty
- Grafy dvojrozměrné: -
  - sloupcové
  - bodové
  - spojnicové
  - výsečové
- Šetřit barvami

Výsečový (koláčový) graf

Kdy použít:

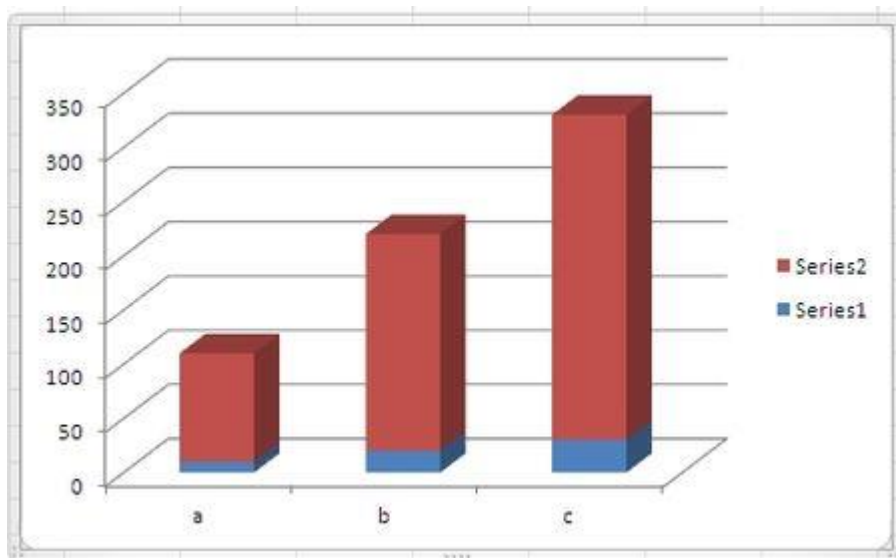
- Přednáška nevyžadující přílišné deta
- Novinový článek
- Popularizační sdělení
- Rychle upoutá pozornost

Grafy

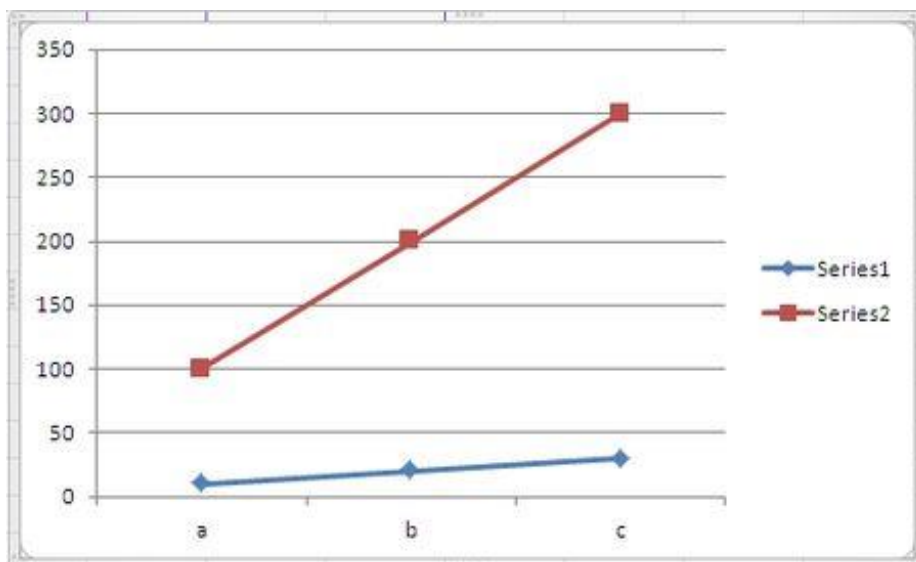
Sloupcový graf

- Prezentace s detaily
- Pro ilustraci komparace stavových veličin

Spojnicový graf

- Lépe vyjadřuje průběh změn hodnot, většinou v čase

Schémata

- Umožňují čtenáři lépe pochopit
  - základní strukturu pojmu
  - návaznost struktury vysvětlované věci, události
  - klasifikaci (třídění) pojmu
- Použití ve společenských vědách
  - k „dovysvětlení“
  - jako ilustrační pomůcka = zjednodušení
- (V technických a přírodních vědách naopak schémata velmi přesná – např. schéma přístroje)

Na co dbát při používání grafických prvků

- Jedná se o důležité vyprávěcí prostředky
- **NEprezentujte stejná data tabulkou i obrázkem**
- Nezapomínejte na jednotky, stupnice, měřítka
- **Na každou tabulku/obrázek nutno v textu odkázat**
- Číslojte všechny grafické prvky postupně **dohromady (Tabulka č. 1-x, Graf č. 1-x...)**
- U vlastních grafických prvků jako zdroj uveďte „vlastní zpracování“

Část Diskuse

- Vlastní výsledky kriticky hodnotíte
- Vždy v kontextu ostatních publikovaných prací, nezapomeňte na výsledky v rozporu s těmi vašimi
- Odpovězte na otázky položené v úvodu článku
- Vyjádřete se k hypotézám (potvrzení, zamítnutí)
- Veškeré závěry musí přímo plynout z dosažených výsledků
- Nedějte příliš odvážné ani příliš obecné závěry
- Diskutujte případná omezení svých experimentů
- Můžete spekulovat o překvapivých výsledcích, obzvláště pokud se liší od již publikovaných zjištění
- Odkazujte na tabulky, grafy, schémata podle jejich čísel

Část odb. textu: Souhrn, závěr

- NENÍ totožný s abstraktem!
- Souhrn – určený tomu, kdo práci přečetl
- Shrnutí hlavních výsledků práce v kontextu celé problematiky (oblasti) a dříve dosažených výsledků:
  - Splnily výsledky vaše očekávání, potvrdily se hypotézy, odpověděli jste na položené otázky?
  - V jakém vztahu jsou výsledky k již publikovaným zjištěním?
  - Jak přispěla práce ke zkoumání problematiky a poznání v dané oblasti?
  - Jaké budou/by měly být další kroky výzkumu?

Přílohy

- Místo pro uvedení dodatečných informací
  - rozsáhlejší tabulky
  - detailnější/kompletnější výsledky
  - ukázky dat a výstupů apod.
- Do příloh přesuňte vše, co by jinak narušovalo strukturu textu a zhoršovalo tak jeho přehlednost

Formální stránka odborného textu

- Důležitá součást tvorby odborné práce
- Podmínky
  - Vysoká úroveň srozumitelnosti
  - Čtivost
  - Zachování pravidel českého pravopisu
  - Cílová skupina čtenářů
  - Kdo je hodnotitel
- Dotváří konečnou vizitku autora (VŠ studenta)

Kompoziční funkce využité autorem

- Podání informací
- Uvození tématu
- Vysvětlování definic
- Vlastní tvrzení
- Kritický přístup k jiným názorům
- Vyjadřování pochybností
- Pozorování
- Diskusní rozbory
- Vyvozování závěrů
- Hodnocení
- Shrnutí
  - *Více viz studijní material v IS MUNI*

Zdroje - výběr

- POKORNÝ, Milan a Dana POKORNÁ. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-802-4737-737.
- PRICE, Geraldine a Pat MAIER. *Efektivní studijní dovednosti: odemkněte svůj potenciál*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 361 s. ISBN 978-80-247-2527-7.
- SYNEK, Miloslav; SEDLÁČKOVÁ, Helena; VÁVROVÁ, Hana. *Jak psát bakalářské, diplomové, doktorské a jiné písemné práce*. 2., přeprac. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. s. ISBN 9788024512129
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách: několik zásad pro začátečníky*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 209 s. ISBN 80-86429-40-7.
- ŠESTÁK, Z.: *Jak psát a přednášet o vědě*. Praha, Academia 2000.
- ŠIROKÝ, Jan. *Tvoříme a publikujeme odborné texty*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 208 s. ISBN 978-80-251-3510-5.